Wijnjewoude Energie Neutraal 2025

Wetten van WEN:

Droom, doelen, uitgangspunten, gedrag, fraude, integriteit, misbruik & oneigenlijk gebruik

22-04-2025

De Droom

We produceren in Wijnjewoude vanaf 2025 minimaal zoveel duurzame energie als we in ons dorp nodig hebben. We zijn er rijker van geworden, wonen comfortabeler en zijn helemaal onafhankelijk van commerciële partijen. Er is een grote saamhorigheid en we zijn er hartstikke trots op dat we deze duurzame droom met elkaar hebben waargemaakt. Ons dorp is er bekend door geworden. Mensen willen er graag wonen. Iedereen is eraan gewend, we zouden niet meer terug willen.

De doelen

Stap voor Stap gaan en blijven we SAMEN:

- Besparen op energielasten
- Groene energie opwekken
- Werken aan een duurzame toekomst
- Slim subsidie verwerven en voor het dorp inzetten

Uitgangspunten

WEN handelt vanuit een gevoelde verantwoordelijkheid voor mensen, dieren en natuur, dat overstijgt markten en concurrentie. Belanghebbenden/partners maken het eigen belang ondergeschikt aan de ***belangen van het geheel.***

WEN richt zich op de burgers van Wijnjewoude, hun welzijn staat centraal. De inwoners nemen hiervoor zelf verantwoordelijkheid en werken aan gezamenlijke oplossingen, wachten niet af wat de overheden doen, maar tonen lef en nemen zelf initiatief.

Binnen WEN willen we met elkaar werken vanuit de basishouding:

- Naast elkaar staan i.p.v. tegenover elkaar;
- Nieuwsgierig zijn, want een ander belang komt ergens vandaan;
- Onderzoeken welke oplossingen we samen kunnen bedenken.

Bij besluitvorming is luisteren naar de ander belangrijk en doorvragen helpt daarbij. We zijn verbonden met en voelen ons gezamenlijk verantwoordelijk voor genomen besluit. We zijn samen eigenaar.

Samenwerken aan de toekomst met alle inwoners van Wijnjewoude en alle betrokken stakeholders is onze drijfveer.

Bijpassend gedrag

- Luisteren naar de wensen van de ander met een open hart en zonder oordeel is onze basishouding.
- De overtuiging, dat we het niet alleen kunnen, maar altijd op een eerlijke manier samen afwegen wat de beste vervolgstap is, drijft ons.
- Wetten, regels en persoonlijke belangen zijn er, maar het gemeenschappelijk belang om Wijnjewoude Energie Neutraal te maken is ook belangrijk, waarbij we op moeilijke momenten altijd blijven luisteren naar ons eigen innerlijk kompas over wat eerlijk en rechtvaardig is.

Fraude, misbruik, oneigenlijk gebruik en integriteit

Naast de bovenstaande uitgangspunten en het gewenste bijpassend gedrag is een organisatie als WEN ook verplicht specifiek aandacht te besteden aan het voorkomen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik en aan het bevorderen van integer handelen van WEN, haar leden en partners. Fraude bijvoorbeeld kan een groot effect hebben op de reputatie van onze organisatie en kan tot grote financiële schade leiden. Daarnaast is de accountant verplicht om bij wettelijke controleopdrachten in hun controleverklaring te rapporteren over hun werkzaamheden bij WEN op het gebied van fraude en continuïteit.

Fraude

Wat is fraude, wat vergroot het risico op fraude en wat is ons fraudebeleid en de uitgangspunten daarvan? En wat doen we als een vermoeden van fraude hebben of fraude constateren? Hieronder gaan we daar nader op in.

Definitie van fraude

Fraude is een verzamelnaam voor allerlei verwijtbaar, niet-toegestaan en/of niet gewenst gedrag.

Het kan als volgt omschreven worden: “Opzettelijke handelingen door één of meerdere personen binnen de WEN, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding om een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen”. Bij fraude moet er dus sprake zijn van bevoordeling en opzettelijke strijdigheid met de wet- of regelgeving.
Fraude heeft betrekking op handelen door het bestuur, leden, werknemers en andere mensen die binnen de WEN werken en/of actief zijn. Misbruik en oneigenlijk gebruik heeft betrekking op handelen door derden, organisaties of inwoners (extern).

Factoren van frauderisico’s

Er zijn drie factoren die een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van fraude:

1. Gelegenheid: de mogelijkheid die de organisatie openlaat om te frauderen. De frauderisico’s zijn in dat geval niet afgedekt met beheersingsmaatregelen. Gelegenheid bestaat altijd; waar gewerkt wordt, bestaat gelegenheid. In de praktijk richten fraudebeheersingsmaatregelen zich met name op de gelegenheid, maar gelegenheid op zich maakt nog niet de dief. Er moet ook sprake zijn van twee andere factoren: motivatie en rationalisatie.
2. Motivatie: interne of externe druk die ertoe leidt dat iemand fraudeert. Wanneer belangen met de normen in conflict staan, zoals geldgebrek, het behalen van doelen of concurrentie-overwegingen, dan ontstaat er druk die tot fraude kan leiden. Het gaat hierbij niet alleen om geld. Ook prestige en de privésituatie veroorzaken druk.
3. Rationalisatie: dit heeft betrekking op het begrijpen van de normen en het willen nakomen van die normen. Het is nauw verbonden aan de mens dat hij/zij een rechtvaardiging zoekt waarom hij/zij met de bestaande druk gebruik maakt van de gelegenheid. Voor deze rechtvaardiging speelt bijvoorbeeld voorbeeldgedrag van goed, maar ook van fout gedrag een grote rol. Goed voorbeeldgedrag van het bestuur is noodzakelijk, zodat intern geen

voedingsbodem voor rationalisatie ontstaat. Ook de cultuur binnen de organisatie is doorslaggevend. Vrijwilligers, medewerkers en leden spiegelen hun eigen gedrag aan het gedrag van hun anderen binnen WEN.

Ontbreekt een van de drie factoren, dan is frauduleus handelen uitgesloten. Andersom is het niet zo dat wanneer alle drie de factoren aanwezig zijn, een individu dan altijd fraude pleegt. Je hebt zelf de keuze of je misbruik maakt van de situatie of niet.

Fraudebeleid

Het verkleinen van de kans op fraude doen we onder andere door het opstellen van richtlijnen en procedures. In de bedrijfsprocessen hebben we verschillende maatregelen geborgd om de kans op fraude te verkleinen. Voorbeelden van deze beheersingsmaatregelen zijn de controle-technische functiescheiding en het vier-ogenprincipe.

Uitgangspunten van fraudebeleid

Als WEN behandelen we het thema fraude met de professionaliteit, integriteit en zorgvuldigheid die onze leden, onze subsidieverstrekkers, partners, de inwoners van Wijnjewoude, bedrijven en andere belanghebbenden van ons mogen verwachten. De volgende uitgangspunten zijn de basis voor ons fraudebeleid:
We zijn transparant in onze keuzes en leggen hierover verantwoording af.

We hebben een open houding waarmee we dilemma's bespreekbaar maken. Maatregelen die worden genomen om fraude te voorkomen, zijn proportioneel. Dat wil zeggen dat zij in verhouding staan tot de risico's die onze organisatie loopt.
Het bestuur is verantwoordelijk voor het nemen van beheersingsmaatregelen binnen de processen in de organisatie om fraude te voorkomen.
Na vaststelling van een overtreding wordt de onrechtmatige situatie zo snel mogelijk hersteld en de overtreder zo nodig bestraft (bijv. door terugvordering, of aangifte).

Procedure bij (vermoedelijke) fraude

Als er sprake is van (een vermoeden van) fraude is het belangrijk snel en adequaat te handelen. De volgende stappen ondernemen we bij (een vermoeden van) fraude:

1. Signalering en melding:
   Signaleren van (een vermoeden van) fraude en het melden daarvan.
   In principe wordt een (vermoeden van) fraude gemeld bij de voorzitter van het bestuur.
   Als de melding gaat over het (vermoedelijk) frauduleus handelen door de voorzitter van het bestuur, dan wordt de melding gedaan bij de voorzitter van de Raad van Toezicht.

2. Beoordeling:
   De voorzitter van het WEN bestuur of, indien van toepassing, de voorzitter van de Raad van Toezicht bespreekt in eerste instantie de melding met de melder. Op basis van het gesprek oordeelt de respectievelijke voorzitter of er objectief gezien inderdaad gesproken kan worden van een vermoeden van fraude. Als dat het geval is, dan wordt er door de respectievelijke voorzitter hoor en wederhoor toegepast met de betrokken persoon.
   Vervolgens zoekt de voorzitter van het bestuur afstemming met de voorzitter van de Raad

van Toezicht. In het geval de klacht gemeld is bij de voorzitter van de Raad van Toezicht dan stemt deze af met de secretaris van de Raad van Toezicht. Na afstemming besluiten betrokkenen tot het al dan niet instellen van een onderzoek.

3. Onderzoek:

De respectievelijke voorzitter geeft de opdracht tot het uitvoeren een intern of extern onderzoek waarbij eerst wordt onderzocht of er daadwerkelijk sprake is geweest van fraude. Feiten die daarbij verzameld worden, zijn onder andere:

- Wat is de aard van de fraude?
- Wat is de omvang van de fraude?
- Wie is bij de fraude betrokken?
- Welke voordelen heeft de fraudeur behaald?
- Hoe heeft de fraude kunnen gebeuren?

Gedurende dit onderzoek wordt de betrokken persoon geschorst. Hieronder staat in hoofdlijnen de stappen beschreven die doorlopen kunnen worden bij een fraudeonderzoek:

a. De digitale informatie en de werkplek van de vermoedelijke fraudeur veiligstellen. Dit wordt in een zo vroeg mogelijk stadium gedaan, zodat de kans op het (bewust) kwijt maken van bewijsmateriaal wordt voorkomen.
b. Het relevante toetsingskader, zoals wet- en regelgeving, werkinstructies en (arbeids)overeenkomst inventariseren en analyseren om te bepalen of er sprake is van frauduleus handelen.
c. Alle vergaarde (digitale) informatie en documenten onderzoeken.
d. Een openbronnenonderzoek uit(laten)voeren naar mogelijk betrokken personen en/of organisaties.
e. Interviews houden met getuigen en de perso(o)n(en) die verdacht wordt/ worden van fraude.
f. Alle verkregen informatie analyseren en zo nodig aanvullende werkzaamheden verrichten om de aard en de omvang van de eventuele fraude in kaart te brengen.
g. Een conceptrapport van bevindingen opstellen.
h. Wederhoor houden met in het onderzoek betrokken personen, zodat het onderzoek zorgvuldig is.
i. Definitief rapporteren van de uitkomsten van het fraudeonderzoek.

De voorzitter koppelt de uitkomsten van het onderzoek terug naar het bestuur. Op basis van de aard en de omvang van de fraude informeert de voorzitter de Raad van Toezicht en de accountant. In het jaarverslag zal een toelichting gegeven worden op de geconstateerde fraude. Is de voorzitter van de Raad van Toezicht de opdrachtgever voor het onderzoek dan koppelt deze de uitkomsten van het onderzoek terug naar de Raad van Toezicht en het Bestuur.

De volgorde in stappen bij het signaleren van (een vermoeden van) fraude kan in sommige gevallen anders moeten. Zo kan het ook nodig zijn om eerst de toegang tot de (digitale) werkomgeving af te sluiten voor de vermoedelijke fraudeur en deze persoon (tijdelijk) op non-actief te zetten voordat hoor en wederhoor toegepast wordt. De voorzitter van het bestuur of de voorzitter van de Raad van Toezicht beoordeelt of een andere volgorde van de stappen nodig is.

4. Opvolging:

   Elk (vermoeden van) fraude wordt behandeld met dezelfde professionaliteit en daadkracht. Op basis van de aard en de omvang van de fraude bepalen we welke arbeidsrechtelijke- en juridische vervolgstappen er genomen moeten worden.

5. Aangifte:

   Als er daadwerkelijk fraude wordt geconstateerd, dan doen we daar aangifte van.

6. Procesaanpassing:

   In het proces waarbinnen de fraude plaatsvond, nemen we aanvullende beheersingsmaatregelen om nieuwe fraudes te voorkomen.

Integriteit

Het binnen de WEN invoeren van procedures, systemen en structuren geeft nog geen garantie dat er geen fraude gepleegd kan worden. Het is ook een kwestie van houding en gedrag, ofwel: integer handelen. We gaan daarom nader in op wat we onder integriteit verstaan, wat ons integriteitsbeleid inhoudt en hoe we uitvoering geven aan dit integriteitsbeleid.

Definitie integriteit

Integriteit wordt vaak gezien als het tegenovergestelde van fraude, maar het omvat veel meer dan dat. Het heeft te maken met een andere instelling: gericht op betrouwbaarheid, onpartijdigheid, objectiviteit en rechtvaardigheid. Integriteit hangt samen met maatschappelijk geaccepteerde normen en waarden en met de basisprincipes over democratie en rechtstaat. Het gaat aan de ene kant om het voldoen aan regels (externe wet- en regelgeving en interne regels) en aan de andere kant om het voldoen aan de bedoeling achter deze regels of aan de identiteit en principes van de organisatie.

Integriteitsbeleid

Het integriteitsbeleid geeft door middel van een aantal gedragsregels invulling aan de basisnormen voor het integer handelen binnen onze organisatie. Deze gedragsregels zijn terug te vinden op pagina 3 van dit document.
Integriteit is echter meer dan het vastleggen van een aantal gedragsregels en moet in samenhang gezien worden met cultuur, mentaliteit en bewustwording. Gedragsafspraken werken alleen binnen een cultuur waarin aanspreken normaal is en waarin gehandhaafd wordt bij overtreding.

Uitvoering van integriteitsbeleid

Hieronder staat beschreven hoe we aandacht hebben voor integriteit binnen onze organisatie:

1. De Algemene Ledenvergadering bespreekt dit document en stelt dit vast.

2. Op de website van WEN wordt dit stuk gepubliceerd en onder andere via de nieuwsbrief zal hieraan aandacht worden gegeven.

3. Bij werving- en selectie gelden de volgende afspraken met betrekking tot integriteit:

   - Voor werving bepalen of een functie kwetsbaar is of niet wat betreft het integer handelen bij handelingen, zoals inkopen, geld innen en het omgaan met vertrouwelijke informatie. We nemen (preventieve) maatregelen om de risico's te beheersen of te verkleinen.
   - Kandidaat medewerkers, bestuursleden en leden van de Raad van Toezicht worden gevraagd naar nevenfuncties en eventuele financiële belangen, omdat die kunnen botsen met de beoogde functie.
   - In het selectieproces worden bij alle functies de sollicitanten op de integriteitsaspecten in hun werk gewezen.
   - Nieuwe medewerkers tekenen bij aanvang een integriteits- en geheimhoudingsovereenkomst.
   - Bij het aantrekken van medewerkers die tijdelijk werkzaam zijn voor WEN, zoals inhuur, gaat WEN van tevoren na tot welke, eventueel vertrouwelijke, informatie deze werknemers toegang hebben en of dit wenselijk is. Voor de aanvang van hun werkzaamheden krijgen zij dit document uitgereikt en tekenen ze voor het navolgen van deze code inde betreffende overeenkomst.
   - Het gedrag van medewerkers in het kader van integriteit is een onderwerp dat WEN wanneer nodig met de vrijwilligers en medewerkers bespreekt.
   - We verantwoorden ons jaarlijks over het gevoerde integriteitsbeleid en over de naleving van de gedragscode. De vertrouwenspersonen maken een verslag van de aard en de omvang van het aantal interne meldingen. We maken deze verantwoording openbaar.

Misbruik & oneigenlijk gebruik

Waar ons beleid over het verkleinen van de kans van fraude en het bevorderen van integriteit intern gericht is, is ons beleid over het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik (hierna: M&O-beleid) extern gericht. In dit hoofdstuk gaan we in op wat we onder misbruik en oneigenlijk gebruik verstaan, want ons M&O-beleid inhoudt, wat onze uitgangspunten zijn van dit M&O-beleid en hoe we uitvoering geven aan ons M&O-beleid. Tot slot beschrijven we in dit hoofdstuk de processen waarbij het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik aanwezig is.

Definitie misbruik en oneigenlijk gebruik

Bij misbruik en oneigenlijk gebruik worden gelden van WEN gebruikt voor een doel waarvoor deze niet bestemd zijn. Misbruik en oneigenlijk gebruik gaan over het handelen door derden, organisaties of inwoners. Het verschil tussen misbruik en oneigenlijk gebruik is dat bij oneigenlijk gebruik feitelijk wel gehandeld wordt in overeenstemming met de regels, maar dat er gebruikgemaakt wordt van de 'mazen van de wet'. Bij misbruik is er wel sprake van onrechtmatig handelen.

De begrippen misbruik en oneigenlijk gebruik zijn als volgt te omschrijven:

- Misbruik: het opzettelijk, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte subsidies of -uitkeringen van WEN te verkrijgen.
- Oneigenlijk gebruik: het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan.

Een bijzondere vorm van misbruik en oneigenlijk gebruik is ondermijning. Ondermijning kan zich voordoen met name wanneer er financiële belangen spelen, bijvoorbeeld in de vorm van chantage of omkoping.

Risicogebieden misbruik en oneigenlijk gebruik

In de volgende processen is de kans op misbruik en oneigenlijk gebruik aanwezig:

- Bestuur en besluitvorming: Het risico dat er bij verkiezingen van bestuursleden of bij de benoeming van leden van de Raad van Toezicht onjuiste of onvolledige informatie verstrekt wordt om verkiesbaar gesteld te worden.
- Betalingsverkeer/Financiële administratie: Het risico dat iemand onjuiste of onvolledige informatie verstrekt om voor een (te gunstige) (af)betalingsregeling in aanmerking te komen.
- Grondexploitatie (incl. grondaankoop en -verkoop): Het risico dat derden onjuiste of onvolledige informatie verstrekken om grond te verkopen of dat derden een valse schonegrondverklaring overleggen.
- Inkoop en aanbesteding/inhuur personeel/investeringen: Het risico dat er een bestelling wordt geplaatst doordat er onjuiste of onvolledige informatie over bijvoorbeeld de onderneming, het product, de kredietwaardigheid of de leveringsvoorwaarden is verstrekt of dat er facturen naar WEN worden gestuurd zonder dat er een prestatie geleverd is.
- Subsidieverstrekkingen: Het risico dat iemand subsidie aanvraagt en krijgt, terwijl hij/zij er niet (geheel) recht op heeft, de subsidievoorwaarden niet naleeft of de subsidie voor een ander doel besteedt dan waar het voor verstrekt is.
- Treasury: Het risico dat iemand onjuiste of onvolledige informatie verstrekt om voor een garantie in aanmerking te komen of dat rentebaten of dividendopbrengsten niet of te laag worden ontvangen.

Uitgangspunten om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen

De volgende uitgangspunten zijn de basis voor om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen:

- We werken vanuit een basishouding van vertrouwen in bestuur, leden, vrijwilligers, medewerkers, inwoners, derden en organisaties.
- Maatregelen die worden genomen om een juist gebruik van WEN regelingen te bevorderen, zijn proportioneel. Dat wil zeggen dat zij in verhouding staan tot de risico's die de WEN loopt.
- De inzet van beleid en maatregelen is primair gericht op preventie van misbruik en oneigenlijk gebruik van WEN regelingen.
- Beheersingsmaatregelen worden ingezet op basis van een analyse van risico's en na afweging van de kosten en de baten.
- De beheersingsmaatregelen zijn zowel extern als intern gericht. Intern kijken we naar ons eigen handelen. Extern geldt dat we geen zakendoen zonder toetsing aan de geldende procedures en regels.
- Het bestuur is verantwoordelijk voor het nemen van beheersingsmaatregelen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen.
- Na vaststelling van een overtreding wordt de onrechtmatige situatie zo snel mogelijk hersteld en de overtreder zo nodig bestraft (bijv. door intrekking besluit, terugvordering, aangifte).

Stappen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen

Misbruik en oneigenlijk gebruik gaan over het handelen door derden, organisaties of inwoners, maar het is aan ons om in de bedrijfsprocessen te borgen dat misbruik en oneigenlijk gebruik voorkomen wordt. De uitvoering van het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik bestaat uit de volgende stappen:

1. Voorbereiding: Bij het opstellen van regelingen zorgen we ervoor dat de kans op misbruik en oneigenlijk gebruik geminimaliseerd wordt door ons vooraf af te vragen waar bij beleid, processen, besluiten en uitvoering risico's voor misbruik en oneigenlijk gebruik bestaan en daarvoor de geëigende maatregelen te nemen.
2. Regels: Regels bieden zo min mogelijk ruimte voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Dit doen we door in regels die we opstellen heldere definities en een nauwkeurige omschrijving van doel en doelgroepen te geven en door rechten, plichten en voorwaarden op te nemen. Ook wordt aangegeven welke maatregelen of sancties er worden toegepast als misbruik of oneigenlijk gebruik geconstateerd wordt.
3. Beheersingsmaatregelen: Om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, zijn in de processen preventieve beheersingsmaatregelen genomen om de door derden verstrekte informatie te toetsen op juistheid en volledigheid. Deze maatregelen vinden plaats vóór het moment van beschikken of betalen van subsidies of rekeningen. Daarnaast worden in het proces ook repressieve maatregelen (controle achteraf) genomen.
4. Maatregelen en/of sancties: Als bij controles misbruik of oneigenlijk gebruik wordt geconstateerd, dan worden er zo snel mogelijk maatregelen genomen om de onrechtmatige situatie te herstellen. Zo nodig volgt er een sanctie. De norm hierbij is dat tenminste het behaalde voordeel wordt weggenomen. Eventueel kan overwogen worden niet-financiële sancties op te leggen, bijvoorbeeld het ontbinden van een overeenkomst. Afhankelijk van de ernst van de situatie, wordt in voorkomende gevallen aangifte gedaan. Als er sprake is van een misdrijf, dan wordt er altijd aangifte gedaan.
5. Verantwoording: Bij de jaarrekening legt het bestuur verantwoording af over de baten, lasten en balansmutaties. Verantwoording over misbruik en oneigenlijk gebruik is hier onderdeel van.
6. Evaluatie: De verantwoording in de jaarstukken over de werking van de beheersingsmaatregelen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, gebruiken we (waar nodig) om van te leren en verder te verbeteren.

De uitwerking van bovenstaand beleid vindt plaats in de relevante regelingen en bijbehorende verordeningen en processen. Het Bestuur en de Raad van Toezicht toetsen de opzet, het bestaan en de werking van deze beheersingsmaatregelen wanneer nodig, maar minimaal een keer per jaar.

Ondertekening

Namens het bestuur van Coöperatie Wijnjewoude Energie Neutraal U.A.

Pieter de Kroon